૨૧૫૯

કનસર્ટિના ચાવીબુક.

ભાગ ૨ જો.

સૂચના.

કનસર્ટિના ચાવીબુકના આ બીજા ભાગમાં પહેલા ભાગ કરતાં ગાયનો જરા અઘરાં ને ઊંચી ક્લાસના આપવામાં આવ્યાં છે. કોઇબી તર્જનું ગાયન જે આપણને મહોડેથી સારી રીતે ગાતાં આવડતું હોય તો તેની ચાવીઓ (ચાવીબુકમાં) જોઇને વાજામાં વગાડતાં જલદી આવડી જાય છે કેમ જે જેવો વાજામાંથી અવાજ નિકળ્યો કે તરત માલમ પડી આવે છે જે ફલાણો સ્વર નિકળ્યો, પણ જો કોઇ તર્જ મહોડે ગાતાં ન આવડતી હોય તો તે એકદમ વાજાપર વગાડતાં શીખવી અઘરી છે ખરી, તોપણ (આ બુકમાં લખેલી) તેની ચાવીઓપર ધ્યાન રાખી થોડી મહેનત લઇને શીખવાની કોશેશ કીધાથી અલબતાં આવડી જશે.

કોઇબી નવું ગાયન વાજામાં વગાડતાં આપણને પ્યારૂં ત્યારે લાગે કે જ્યારે તે ગાયન આપણે હાથે વગાડતાં બરાબર પાકું બેશી ગયું હોય પણ જ્યાં સુધી હાથે કાચું બેઠેલું હોય ત્યાંસુધી તે ગાયન વગાડતાં આપણું ધ્યાન ચાવીઓની યાદમાં રહે છે અને તેથી તે રાહની જેવી લટક જોઇતી હોય તેવી ન થતાં કઢંગી લટકે વાગી જાય તે પ્યારૂં કેમ લાગે? એક હલકામાં હલકી તર્જ જે વગાડતાં આપણા હાથે પાકી રીતે બેશી ગયેલી હોય તો તે વગાડતાં આપણને કેવી મધુર લાગે છે! તે પ્રમાણે કોઇબી ગાયન વગાડીને મન રીઝવવું હોય તો તેપર હાથ પાકોજ બેસાડવો જોઇયે.

ગાયનની ચાવીઓની સમજ.

આએ બુકના સર્વે ગાયનોમાં જે ચાવીઓ બતાવી છે તે સર્વે જમણા હાથની ચાવીઓ સમજવી. એના ભાગ પહેલામાં સર્વે ગાયનોમાં બેઉ હાથની ચાવીઓ આપી હતી તેમ આ બીજા ભાગમાં બતાવવી નકામી છે, કારણ જમણા હાથની ફલાણી ચાવી સાથે ડાબા હાથની ફલાણી ચાવી વાગે છે તેનો પાકો નિયમ છે, અને તે નિયમથી થોડુંબી શીખેલા જાણીતા છે. તેઓને કોઈબી ગાયનની જમણા હાથની ચાવીઓ મળી કે તરત તે વગાડતાં તેની સાથે તેઓનો ડાબો હાથ પણ ચાલુ થાશે. કદાચ આએ ભાગ બીજાથીજ કોઈ શરૂઆતનો શીખનાર હોય તો આગલ પાં ૪ થે આપેલી **સારેગમ**ની નોટપરથી (જમણા તથા ડાબા હાથની) ચાવીઓનો નિયમ જાણી લેવો અને તે નોટપર હાથ પાકો બેસાડી લેવો. પછી ગાયન શીખતી વખતે ફાવે તો બેઉ હાથે સાથે વગાડતાં શીખવું, ન ફાવે તો પહેલાં એકજ હાથે (જમણા હાથે) વગાડવા શીખીને પછી તેની સાથે બીજા હાથની ચાવીઓ ચાલુ કરવી. જેમ સવલ પડે તેમ હાથ બેસાડી લેવો. વધારે સમજણ સારૂ આએ બુકમાં ગાયનોની દરેક લીટીના નાહાના ભાગો કરીને તેની નીચે ચાવીઓ બતાવી છે.

આએ બુકમાં ભાગ પહેલા પ્રમાણે વાજાને ખેંચી વગાડવાની નીશાની તરીકે ચાવીની ઉપર મીંડું કીધું છે જેમકે ૧̊ આ એકડાની ઉપરની બાજુએ મીંડું છે તો (તે નંબરની ચાવીપર આંગળી રાખી) વાજાને ખેંચી લાંબું કરતાં વગાડવું. અને દાબી વગાડવાની નીશાની તરીકે ચાવીની નીચે મીંડું કીધું છે. જેમકે ૧̥ એમાં મીંડું નીચે છે એટલે વાજાને દાબતાં વગાડવું. ટુંકામાં જો મીંડું ચાવીની ઉપર હોય તો વાજાને ખેંચી વગાડવાની અને નીચે હોય તો દાબી વગાડવાની નીશાની સમજવી.

દરેક ગાયન તેના એક એક અંગ સાથે આપીને તેની આ

વીઓ લખી છે અને તેજ પ્રમાણે તેના સઘળા અંત્રા અથવા તેજ રાહનું કોઈબી ગાયન વાગશે.

હિંદુસ્તાની રાગની થોડીક સમજ.

હિંદુસ્તાની રાગની સમજ જો આએ બુકમાં ન હોય તો ન ચાલે તેવું કાંઈ હતું નહીં, પણ એની સમજણથી વાજીંત્ર વગાડનારાને કેટલુંક અજવાળું પડે છે. વાજીંત્ર વગાડવાનું મૂળ રાગવિદ્યા છે માટે અત્રે તેનો સેજ સાર આપેલો વ્યર્થ જાશે નહીં.

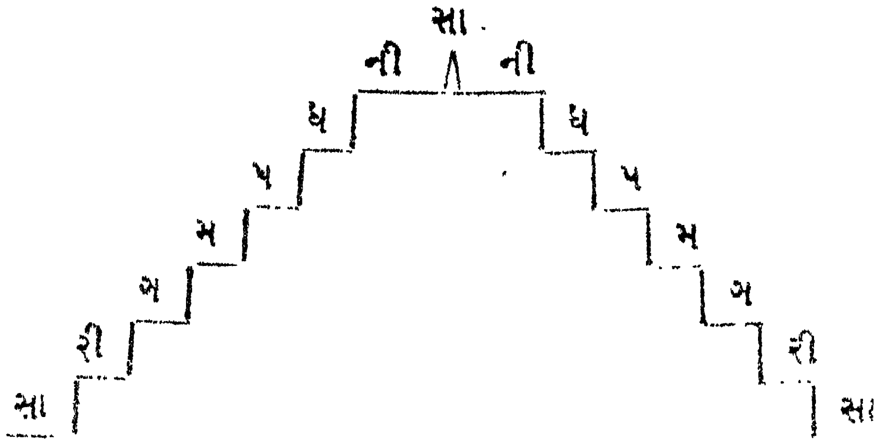
હિંદુસ્તાની રાગના મુખ્ય ૨૧ સુર છે અને તે મુખ્ય ત્રણ ભાગોમાં વેંહેચાઇ ગએલા છે—યાને દર ભાગ સાત સ્વરનો છે. તે ભાગને **સ્વરગ્રામ** (યાને સ્વરનો માળો) કહેછે. એક ત્રણ માળાની ઈમારતની માફક ઉપલા સ્વરગ્રામો એકબીજાપર ચડેળા છે. પહેલા ગ્રામને (માળાને) **ખરજગ્રામ** બીજાને મધ્યમ યા **પંચમગ્રામ** અને ત્રીજાને ટીપ યા **ગાંધારગ્રામ** કહે છે. દરેક ગ્રામના સાત સ્વર તે જાણે સાત સાત પગથીની સીડીઓ (દાદર) છે, તેને **સપ્તક** કહે છે. તેના સાત સુરનાં નામ ધનુષ અથવા વરસાદની કમાનના સાત રંગ ઉપરથી હિંદુલોકોએ આપેલાં જણાય છે તે નીચેનાં નામથી ઓળખાય છે.

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
ષડજ	**રીષભ**	**ગાંધાર**	**મધ્યમ**	**પંચમ**	**ધૈવત**	**નીષાદ.**

રાગ જાણનારાઓએ ઉપલા સપ્તસુરોને તેના પહેલા એક એક અક્ષરથી ઓળખે છે કે જે નીચે છે.

સા રી ગ મ પ ધ ની

હવે એ સાત સુરને વધારે સમજણ સારૂ નીચે આપેલા સપ્તકમાં ગોઠવી બતાવ્યા છે. પહેલા નીચેની પગથીપર **સા** છે તેનો અવાજ જાડો (મોરના જેવો) છે અને પછી જેમ જેમ પગથી ચડે છે તેમ તેમ અવાજ પણ ચડે છે યાને તેમ તેમ પાતલો અવાજ આવે છે. નીચેના સપ્તકમા એક ગમથી સ્વર ચડે છે તેને આરોહી કહે છે એને બીજા ગમથી ઉતરે છે તેને **અવરોહી** કહે છે

ઉપલા સપ્તકના સાત સ્વરો કનસર્ટિનામાં વગાડતાં પહેલાં શીખવું જોઇએ માટે નીચે કોઠો આપ્યો છે તેપરથી સમજીને નવા શીખનારે વાજાથી વગાડતાં શીખવું અને એની એક બાજુએ જમણા હાથની ચાવીઓ ને બીજી બાજુએ ડાબા હાથની ચાવીઓ બતાવી છે. તેપરથી જમણા હાથની સાથે ડાબા હાથની ચાવીઓ વગાડવાની સમજ લેવી.

જમણા હાથની.

ની	૪	ચોથા	નંબરની	ચાવી	વાજું	એંચી	વગાડતાં	૫	ડાબા હાથની
ધ	૩	ત્રીજા	,,	,,	,,	દાબી	,,	૫	,,
પ	૩	,,	,,	,,	,,	એંચી	,,	૪	,,
મ	૨	બીજા	,,	,,	,,	દાબી	,,	૪	,,
ગ	૨	,,	,,	,,	,,	એંચી	,,	૩	,,
રી	૧	પહેલા	,,	,,	,,	દાબી	,,	૩	,,
સા	૧	,,	,,	,,	,,	એંચી	,,	૨	,,

વાજાની બાકી રહેલી ચાવીઓને નીચે આપેલી નોટ પ્રમાણે જમણા હાથની ચાવી સાથે ડાબા હાથની ચાવીની સમજ લેવી.

જમણા હાથની ૬ ૬ ૭ ૭ ૮ ૮ ૯

૭ ૮ ૮ ૯ ૯ ૧૦ ૧૦ ડાબા હાથની.

હિંદુસ્તાની રાગના ૬ રાગ અને તેની ૩૦ રાગણીઓ થએલી છે અને તેમાંથી તેના પુત્ર વિગેરે થઈને અનેક તરેહની રાગ થઈ છે. તેને ભારજા કહે છે જેનો સુમાર કરવો મુશ્કેલ છે.

નં૦ ૧ દાદરા ઝીંઝોટી.—દર ચાલે હાલે-તર્જ.

જન પાલક ટાલક દુઃખનો, કુલ પૃથ્વિમાં તું એકલો.

૬ ૨ ૨ ૧ ૨ ૩ ૩ ૪ ૬ ૭ ૭ ૬ ૭ ૭ ૭ ૬

જ્યાં જોઈએ ત્યાં તારૂં નામ, નહીં કોઈ તુજ વણ ખાલી ઠામ

૭ ૭ ૭ ૮ ૮ ૮ ૮ ૭ ૭ ૭ ૮ ૮ ૭ ૭

સર્વને આપે આરામ, ગુપ્ત રહી તું એકલો.—જ.

૬ ૬ ૬ ૭ ૭ ૭ ૭ ૪ ૩ ૩ ૨ ૩ ૪ ૩ ૪

નં૦ ૨ ગઝલ-કાફી-હોરી.

દીવાના તેરા આ- શકે આ- રહું મેં

૨ ૨ ૩ ૨ ૨ ૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨ ૨

ફીદા તુજ- પે મુદ્દત- સે અબ્બી યા- રહું મેં—દીવાના.

૬ ૬ ૬ ૬ ૬ ૬ ૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૨

ફરેબોં- મેં ફંસ તે- રે આતા હું આલીમ

૨૨૨ ૩ ૬ ૭ ૭ ૬ ૭ ૭ ૩ ૨

ફરેબી જો તું હમે તો એયા- ર હું મેં.-દીવાના.

૨૬૬ ૬ ૬ ૬ ૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૨

નં૦ ૩ ગઝલ-પીલુ.

મીસી લગે રંગીપે લબ- માના નહીં આછા

૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૨ ૨ ૧ ૨ ૩ ૩ ૨

યાકુતકો તુમ દાગ લ- ગાના નહીં આછા

૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૪ ૩ ૨ ૨ ૧ ૨ ૩ ૩ ૨

હાં લગાના નહીં આછા હાં લગાના નહીં આછા.-મીસી.

૨ ૨ ૨ ૧ ૨ ૩ ૩ ૨ ૨ ૨ ૨ ૧ ૨ ૩ ૩ ૨

આતી હમે ય- મનમેં મેરે ગુલરૂકી સ- વારી

૧ ૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૪ ૨

અજી ગુલરૂકી સ- વારી સૈયાં ગુલરૂકી સ- વારી

૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૪ ૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૪ ૨

અબે બાદ સ- બા આક ઉ- ડાના નહીં આછા-મીસી.

૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૨ ૨ ૧ ૨ ૩ ૩ ૨

નં૦ ૪ ગઝલ-જીલ્લા.-ક્યા ખિઝાં આઇ ચમનમેં.-તર્જ.

પ્યારે હસરત   ફુર્કતકે દી-   લમેં ખટકતા   જાએગા

૩ ૨ ૧ ૨   ૩ ૩ ૩ ૩   ૩ ૨ ૩ ૪   ૩ ૩ ૨

મુરગે ખીસ્મી-   લકી તરાં લા-   શા ફડકતા   જાએગા

૮ ૮ ૮ ૮   ૭ ૬ ૭ ૭   ૬ ૨ ૩ ૪   ૩ ૩ ૨

લાશા ફડકતા   જાએગા,   લાશા ફડકતા   જાએગા.-પ્યારે.

૩ ૪ ૮ ૮ ૮   ૭ ૬ ૭   ૭ ૬ ૨ ૩ ૪   ૩ ૩ ૨

મરગયા હું   મએં કીસીકે   હસરતે દી-   દારમેં

૬ ૬ ૭ ૮   ૮ ૮ ૮ ૮   ૮ ૭ ૮ ૯   ૮ ૯ ૭

ફુર્કતકે લા-   શાભી મેરા   રાહ તકતા   જાએગા.-પ્યારે.

૮ ૮ ૮ ૮   ૭ ૬ ૭ ૭   ૬ ૨ ૩ ૪   ૩ ૩ ૨

નં૦ ૫ ગઝલ-દેસ.

વો જો હમમેં તુમમેં   કરાર થા   તુમેં યાદ હો યા   ન યાદ હો.
વોહી યાને વાઅદા   નીબાહકા   તુમેં યાદ હો યા   ન યાદ હો.

૧ ૧ ૨ ૧ ૧ ૧   ૧૧ ૧૨   ૩ ૩ ૨ ૨ ૧ ૨   ૩ ૨ ૨ ૧

તુમેં યાદ હો યા   ન યાદ હો   તુમેં યાદ હો યા   ન યાદ હો.-વો.

૧ ૧ ૨ ૨ ૨ ૨   ૨ ૨ ૧ ૨   ૩ ૩ ૨ ૨ ૧ ૨   ૩ ૨ ૨ ૧

વો જો લુત્ફ મુજપે   થે પેશતર   વો કરમકે થા મે-   રે હાલપર

૧ ૧ ૨ ૨ ૩ ૩   ૩ ૩ ૩ ૩   ૩ ૩ ૪ ૪ ૪ ૪   ૪ ૩ ૩ ૩

મુજે યાદ હમેં વો ઝરા ઝરા તુમેં યાદ હો યા ન યાદ હો.-વો.

૩ ૩ ૪ ૨ ૩ ૪ ૨ ૨ ૧ ૨ ૪ ૩ ૨ ૨ ૧ ૨ ૪ ૨ ૨ ૧

નં૦ ૬ ગઝલ-ઝીલા.

પીની મસ્તકે આને- કા આર- ઝુ હમેં,

૨ ૨ ૧ ૨ ૩ ૨ ૨ ૪ ૩ ૪ ૩ ૨

કે સા- કા લીએ સાગી- રે મુક્ક- દ્દ હમેં.-પીની.

૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૩ ૨

નં૦ ૭ ગઝલ-ભૈરવી.—દમદમમેં તેરે કોહેગમ.-તર્જ.

ચંદ્ર મુખી- ને એ- કલી છોડી ને હું આ-વ્યો અહીં
પ્રીતી- ની જન- લ તો- ડીને ઝુલ્મ કર્યો મેં પ્રીય સખી

૮ ૮ ૮ ૭ ૮ ૭ ૭ ૬ ૨ ૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૩ ૨

આહા ઝુલ્મ કર્યો મેં પ્રીય સખી- આહા ઝુલ્મ કર્યો મેં પ્રીય સખી.-ચંદ્ર

૨ ૨ ૨ ૨ ૩૩ ૪ ૩ ૩ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩૩ ૪ ૩ ૩ ૨

ધિક્ક હવે છે જી- વવું ધિક્કા- ર દૂર- વાસમાં આહીં

૮ ૮ ૮ ૯ ૮ ૯ ૮ ૯ ૮ ૮ ૮ ૮ ૯ ૮ ૮ ૭

પ્રાણ- થી પ્રી- ય પત- ની જે છોડી ને હું આવ્યો અહીં-ચંદ્ર.

૮ ૮ ૮ ૭ ૮ ૭ ૭ ૬ ૨ ૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૩ ૨

નં૦ ૮ ગઝલ-કાહાનડા.—ગુલઝાર નેકીને આઈ.-તર્જ.

રહે બા- કી દૌલત ન શાહી હમ્મે બાકી

૬ ૭ ૭   ૬ ૭ ૭   ૭ ૮ ૭   ૬ ૭ ૬

ફકત એ- ક ઝાતે ઈલાહી હમ્મે બાકી-રહે બાકી.

૩ ૨ ૨   ૨ ૨ ૨   ૩ ૩ ૩   ૩ ૪ ૩

ગદા બા- કે હો શાહ તવંગર યા મુફલીસ

૭ ૬ ૭   ૮ ૮ ૮   ૯ ૮ ૮   ૮ ૭ ૭

હરએક- કી આખીર ન બાકી હમ્મે બાકી.-ફકત એક.

૮ ૭ ૭   ૬ ૭ ૭   ૭ ૮ ૭   ૬ ૭ ૬

નં૦ ૯ ગઝલ-પ્રાહન્સ.

ફના હો ચુકા મેં ફના હો ચુકા

૩ ૩ ૩   ૩ ૩ ૩   ૩ ૪ ૩   ૩ ૨

અજબ ઈ- શ્કમેં મુ- બતીલા હો ચુકા

૧ ૧ ૨   ૨ ૩ ૩   ૨ ૨ ૨   ૧ ૧

હાં અજબ ઈ- શ્કમેં મુ- બતીલા હો ચુકા.-ફના.

૧   ૧ ૧ ૨   ૨ ૩ ૩   ૨ ૨ ૨   ૧ ૧

નં૦ ૧૦ ગઝલ-દેસ.—હમે ઓફ નાહક યા મીયાં.-તર્જ.

પસે મરગ મેરી મઝારપર જો દીઆ કીસુને જલા દીયા
ઉસે આહ દામ- ને બાદને સરે શામસેહી બુઝા દીયા

૧ ૧ ૨ ૨ ૩ ૩   ૩ ૮ ૭ ૮   ૮ ૭ ૬ ૭ ૩ ૭   ૭ ૬ ૩ ૨

મરે શામસેવી	ખુશ કીયા	મરે શામસેવી	ખુશ કીયા.—મસે.
૭૭૭૭૭૬	૭૮૭૮	૮૭૬૭૩૭	૭૬૩૨
મુજે દફન કર ચુ-	કો જીસ ઘડી	તો ઉસસે કહેના	કે અય્યે પરી
૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૭	૭ ૮ ૮ ૮	૮ ૮ ૭ ૭. ૮ ૮	૮ ૫ ૮ ૮
વો જો તેરા આશ-	કે ઝાર થા	તડુ પાક ઉસકો	કુવા દીયા.—મસે
૭ ૭ ૭ ૭ ૭ ૬	૭ ૮ ૭ ૮	૮ ૭ ૬ ૭ ૩ ૭	૭ ૬ ૩ ૨

નં૦ ૧૧ ગઝલ-ઝીલા-કાફી.

કીસ કદર	મેં જો કરૂં	યાર બડા-	ઇ તેરી
૩ ૪ ૩ ૩	૩ ૨ ૨ ૨	૩ ૨ ૧ ૨	૩ ૩ ૪
આકલ હેરા-	ન હમ્મે મેરી	દેખ સફા	ઇ તેરી
૭ ૭ ૬ ૭	૮ ૮ ૮ ૮	૭ ૭ ૬ ૬	૬ ૬ ૭
દેખ સફા-	ઇ ભલા	દેખ સફા-	ઇ તેરી.—કીસ.
૭ ૭ ૬ ૬	૬ ૬ ૭	૭ ૭ ૬ ૬	૬ ૬ ૭
આ ફરીં કહી	એં ભીયાં તે-	ર મુસવ્વર	કે તહીં
૬ ૬ ૬ ૭	૮ ૮ ૮ ૮	૭ ૭ ૬ ૬	૬ ૬ ૭
ઇશ્કને ઘસ ચુ-	પીસે તસ-	વીર બના-	ઇ તેરી.—કીસ.
૩ ૪ ૩ ૩	૩ ૨ ૨ ૨	૩ ૨ ૧ ૨	૩ ૩ ૪

નં૦ ૧૨ ગઝલ-કાંસીયા.

ફીરતે શોક ઉસ ખુતકે કુચે દીલ લગા લે જાએગા,

૩ ૨ ૧ ૧ ૨ ૩ ૩ ૭ ૬ ૬ ૬ ૭ ૭ ૬ ૬

કાબએ મ- કસુદ તક મુ- જકો ખુદા લે જાએગા,

૭ ૭ ૭ ૭ ૬ ૭ ૮ ૭ ૬ ૬ ૬ ૭ ૭ ૬ ૬

મુજકો ખુદા લે જાએગા મુજકો ખુદા લે જાએગા.-ફીરતે.

૬ ૬ ૬ ૬ ૬ ૭ ૭ ૬ ૬ ૬ ૬ ૬ ૬ ૬ ૭ ૭ ૬ ૬

બાઝુ મેરા તોડકર સે- યાદ તુ કા- બુ ના છોડ,

૭ ૭ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૭ ૭ ૮ ૮ ૯ ૭ ૭

નાતવાં હુ બાદકા જો- કા ઉડા લે જાએગા.-ફીરતે.

૭ ૮ ૮ ૮ ૭ ૭ ૬ ૬ ૬ ૬ ૬ ૭ ૭ ૬ ૬

નં૦ ૧૩ ગઝલ-પ્રહુન્સ.

કાસીદા લાદે ખબર યારકે આ જાનેકી

૩૩૩૩ ૨ ૨ ૨ ૧ ૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨ ૧

યારકે આ જાનેકી હાંજી યારકે આ જાનેકી.-કાસીદા.

૩ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨ ૧

જાન જા- તીહી ચલી ઊબમેં દી- વાનેકી.-કાસીદા.

૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨ ૩ ૩ ૪૩૨૨

નં૦ ૧૪ ગઝલ-કાલીંગડો.

ક્યા કમાન અબરૂને એક તીરે નજા- ગા મારા,

૬ ૭ ૭ ૭ ૬ ૭ ૬ ૬ ૪ ૩ ૨ ૨ ૨ ૬ ૬

જીગરકે અંગ- નેહી જીગર હોગયા પા- રા પારા

૬ ૬ ૬ ૬ ૮ ૭ ૬ ૬ ૪ ૩ ૨ ૨ ૨ ૬ ૬

હો ગયા પારા પારા હો ગયા પારા પારા.-ક્યા.

૩ ૩ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૨ ૨ ૨ ૬ ૬

ક્યા તુજે ઓ- ર નથા હ- મીરે ગ જાન- મેં ચીકાર

૬ ૬ ૬ ૭ ૭ ૭ ૭ ૭ ૮ ૮ ૮ ૭ ૬ ૭ ૭

મુરગે દીલ તુને જો સૈ- યાદ હમા- ગા મારા.-ક્યા.

૬ ૭ ૭ ૭ ૬ ૭ ૬ ૬ ૬ ૬ ૨ ૨ ૨ ૬ ૬

નં૦ ૧૫ ઠુમરી—અસ્માવરી.—નજર આ ગઇએ બાલમ.—તર્જ.

ધરસન બીન અખીઆં તરસ રહી

૨૨૩૨ ૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૩૩૨ ૪૩

સૈયાં તરસ રહી તરસાએ રહી.-ધરસન.

૩ ૬ ૭૭૭ ૭૭ ૬ ૩ ૨ ૨ ૪૩

પ્રીતમ પ્યારે (મોરી) ખબર ન લીની

૧ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૪ ૩ ૨

બાલમ રહો કછુ ઓર સુખી.-ધરસન.

૭ ૭ ૭ ૭ ૭ ૬ ૩ ૨ ૨ ૪ ૩

નં૦ ૧૬ ઠુમરી-ઝીલ્લા-કાફી.—અબને શાહાઝાદે આલમકે.-તર્જ.

હાંજી ચમક ઝમક રહી ચા- મનીયાં રે
૩ ૨ ૨૨૨ ૩૩૩ ૨ ૩ ૩ ૪ ૪ ૪ ૩
મોતિ પરીત લગા (આ) ગઇ કા- મનીયાં રે-હાંજી ચમક.
૬ ૬ ૬૬૭ ૭ ૭ ૭ ૮૮ ૭ ૭ ૬ ૬ ૬

મન આ- ક ભયો તન આ- ગ લગી રે
૬૬ ૮ ૬ ૮ ૭ ૭૭ ૮ ૮ ૮ ૭ ૭
મોહે ઝાંક મતા (આ) ગમ આ- ખરીયાં-હાંજી ચમક.
૬ ૬ ૬૬૭ ૭ ૭ ૭ ૮૮ ૭ ૭ ૬ ૬

નં૦ ૧૭ ઠુમરી-કાલીંગડા-કાહારવા.—કુમલાવિ કુમલાને-તર્જ.

મુખ ફેરજી વાલે છોરે- ને બીગાડી અંગીઆં
૩ ૨ ૨ ૨ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૨ ૩ ૨ ૨
હાં બીગાડી અંગીઆં રે બીગાડી અંગીઆં—મુખ.
૩ ૩ ૪ ૪ ૩ ૪ ૮ ૭ ૭ ૬ ૬ ૬ ૬ ૬
ગજ નહીં લાગીઓ કતર ન- હીં લાયો
૨ ૨ ૩ ૩ ૪ ૪ ૪ ૪૩૪૩ ૩ ૨ ૨
મુખે તસુ તસુ ભર લીની મોરી કસુઆં—મુખ.
૨ ૩ ૩ ૩ ૩૩૨૩ ૪ ૩ ૩ ૨ ૩ ૨ ૨

નં૦ ૧૮ ઠુમરી-બેહાગ.

પીઉકે પ્રીત બીન પ્રીતમ પ્યારે
૮૮૮ ૭ ૭ ૬ ૭ ૭૮૭ ૭ ૬
મન બઅેરાગી મોરારે; સૈયા મન બૈરાગી મોરારે—પીઉકે.
૪૩ ૩ ૨ ૧ ૨ ૩૨૨૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨ ૧ ૨ ૩૨૨૧
આધી આધી રાત કોકીલીયાં બોલે, બનમેં બોલે મોરલારે
૩ ૩ ૨ ૩ ૩૭ ૭૮૮૮ ૭૮ ૮૮૮ ૭ ૭ ૮૭૭૬
નદી કીનારે સારસ બોલે, મઅેં જાનુ પીયા મોરારે
૮ ૮ ૮૮૬ ૮૮૭ ૭ ૬ ૪ ૩ ૩ ૨ ૧ ૨ ૩૨૨૧
સૈયા મઅેં જાનુ પીયા મોરારે—પીઉકે.
૧ ૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૧ ૨ ૩૨૨૧

નં૦ ૧૯ ઠુમરી-ખમ્માચ.

હાજી દેખાં અેક પલ નીંદ ન આવેરી
૨ ૨ ૩ ૩ ૨ ૨ ૧૧ ૧ ૨ ૨ ૩ ૩ ૩
મોરા પીયા બીન જીઆ ગભરાવે ગભરાવે-દેખાં.
૩ ૩ ૩ ૮ ૭ ૮ ૭ ૭ ૬૩૩૪ ૩૩૨૨
સાંજ સકાર મોકુ અેસી રહત હઅે
૧ ૨ ૩૩૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૪૩૩ ૨

પ્રીત લગાકે પછ- તાવે પછ તાવે

૬૮૭ ૮૭૭ ૬૩ ૩૪ ૩૩ ૨૨

દેખા એક પલ નીંદ ન આવેરી-હાં જી દેખાં.

૩૩ ૨૨ ૧૧ ૧૨ ૨૩૩૩ ૨૨

નં. ૨૭ ઠુમરી-જીલ્લા.—આજ જીઆમેં મોરે.-તર્જ.

હો સનમ - મુખડા તો દીખા જારે

૨ ૨૩૩ ૩૨૧૨ ૨૩ ૪૩

તોરે દેખનકો- તરસે નએના-સનમ.

૨૨ ૩૭૭૭ ૭૭૮ ૭૭૬

બા(આ)રા બરસકી લા(અ)ગી લગન,

૩ ૩ ૨ ૩૩૭૭ ૮ ૮ ૮ ૮૭૮

છુટત નહીં કર કોટ જતન,

૭૭૭ ૭ ૭ ૭ ૮૮ ૭૭૬

મુખડા (આ) દીખલા (આ) મન મોહન;

૬ ૬ ૭ ૮ ૭ ૭ ૩ ૨ ૨૨ ૩૩૩

અનસી ભજ જારે—હાં સનમ.

૧૨૨ ૩૩ ૪૩

નં૦ ૨૧ ઠુમરી-ભૈરવી.

ડુપ્પ પુછોતો   હમરા કો-   ઈ નહી

૧ ૨ ૨ ૨ ૨   ૨ ૩ ૨ ૨   ૩ ૩ ૩

રાત પીયા   અંગ સોઈ   નહીરે—ડુપ્પ પુછતો.

૨ ૩ ૩ ૩   ૨ ૨ ૨ ૨   ૩ ૩ ૨

ચુન ચુન   કલીયાં, સેજ   બીછાતી

૨ ૨ ૨ ૩   ૩ ૩ ૪ ૩ ૪   ૪ ૩ ૨

હા સેજકા   સા(અ)થી કો-   ઈ નહી—રાત પીયા.

૩ ૩ ૩ ૩   ૩ ૩ ૨ ૨   ૩ ૩ ૩

નં૦ ૨૨ જોગીયા-ઓખાહરણના ઢાળ.

યેતો ગજ-   નુકી ઠોગા   દીવાના.

૮ ૮ ૭ ૮   ૮ ૮ ૭ ૬   ૭ ૭ ૮

જીસ્કે અશ-   કોંસે તર હમે   વીરાના;

૩ ૩ ૨ ૩   ૩ ૪ ૭ ૭   ૬ ૬ ૨

ઇસને કાસ-   કા કહાભી   ન માના

૧ ૧ ૨ ૨   ૩ ૩ ૩ ૪   ૮ ૭ ૬

તંગ આલી-   મ હુવા હમે   ઝમાના.

૩ ૩ ૪ ૪   ૩ ૩ ૨ ૨   ૨ ૨ ૧

નં૦ ૨૩ ઠુમરી-ખમ્માચ.

મોસે સઇ- યાં કરે રે ચતુરાઇ રે

૬ ૬ ૬ ૮ ૭ ૩૩ ૨ ૨૨૮૭ ૭

ચતુરાઇ નીતુરાઇ તોરી કુમ- લ કલાઇ-મોસે સઇયાં

૬૬૬૮ ૮૮૭૭ ૭ ૭ ૮૮ ૮૭૭૭

તસ્બીહ ની જામ પીયા ઠઠ જમ- નાપે હારૂં

૬ ૬ ૭ ૭ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮૮ ૮૯ ૮ ૮ ૭ ૯

સબ નીરખત કૈસી બન- સી બજાઇ-મોસે.

૬૬ ૬૬૭૭ ૮૮ ૮૯ ૮ ૮૭૭

નં૦ ૨૪ ઠુમરી-ભૈરવી.

હો કહાં ગએઓ, શાહઝાદા બની પ્યારા

૭ ૮ ૭ ૩ ૩ ૨ ૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૩ ૨

દીલ તડપે રે હમારા—હો કહાં.

૮ ૮ ૭૭૭ ૮ ૮૮૬

વાકા પતા કહીં લાગત નાહીં

૨ ૨ ૩૩ ૪ ૪૪૩ ૩ ૨

ઢુંડ ફીરીરે બન સારા—હો કહાં.

૮૮ ૭૭૭ ૮૮ ૮ ૬

નં૦ ૨૫ દાદરો-કાફી.

હાંરે ગોરી   આલીને ને-   ઝારા ભર   મારારે

૩ ૩ ૩ ૪   ૩ ૩ ૨ ૩   ૩૨૨ ૨   ૮ ૭ ૭

નેઝારા ભર   મારારે ને-   ઝારા ભર   મારારે-હાંરે.

૭ ૭ ૭ ૮ ૮   ૮ ૭ ૭ ૭   ૬ ૩ ૨ ૨   ૮ ૭ ૭

તોરી તાર-   છી-નજર,   લાગી મોહે   પ્યારી હો

૬ ૬ ૭૭   ૮ ૮ ૮   ૮ ૭ ૭ ૭   ૮ ૭ ૭

જાદુઆ કર   ડાલા હો ને-   ઝારા ભર   મારારે-હાંરે.

૭ ૭ ૮ ૮   ૮ ૭ ૭ ૭   ૬ ૩ ૨ ૨   ૮ ૭ ૭

નં૦ ૨૬ ઠુમરી-કાહારવો—નંદજીકો લાલા મોરે.-તર્જ.

એક   પરીને   મારા,   મોહે   એક   પરીને   મારા

૩ ૩   ૩ ૩ ૨   ૩ ૨   ૨ ૨   ૨ ૩   ૩ ૪ ૩   ૩૨૨

જાદુ   આપે   ડારા,   મોહે   એક   પરીને   મારા.—એક   પરીને.

૩ ૩   ૩ ૨   ૩ ૨   ૨ ૨   ૨ ૩   ૩ ૪ ૩   ૩૨૨   ૩ ૩   ૩ ૩ ૨

ચંદ્રસી સુરત   મહેરસી મુરત,   રખાતી   હમે   માહા   પારા

૭ ૭ ૭ ૬ ૭   ૮ ૮ ૮ ૭ ૭   ૭ ૭   ૮   ૮   ૮ ૭

ઝારા   મએને આપર   વારા-   એક   પરીને   મારા.—એક પરીને.

૬ ૮   ૭ ૮ ૭ ૭   ૬ ૬   ૨ ૩   ૩૪૩   ૩૨૨

નં૦ ૨૭ ઠુમરી–ભૈરવ.

મેં ભરોસે અપને શામકે- શામકે હર નામકે—મેં.

૨ ૩૩૨ ૩ ૩ ૪૪૩ ૨૨૨ ૩૩ ૨૨૧

ઇત ગોકુળ ઉત મ-થુરા નગરી, બીચ મીલે ગત શામકી–મેં.

૪૩ ૪૭૮ ૮ ૮૮૭ ૭૮ ૮૭ ૮૭ ૬૭ ૮૮૬

નં૦ ૨૮ તીલાનો–બેહાગ.

લાગોરે જાની પ્રીતમ લાગોરે ગરવા

૩૩૩ ૨૨ ૩૩ ૩૨૩ ૨૨૧

મોરે ગરવા બન હરવા—લાગોરે જાની.

૧૧ ૨૩૩ ૭૭૮ ૭૭૬

ગરમ ગરમ આસે લેવા ક્રીઅના

૮૮ ૮૭ ૭૭ ૮૮ ૮૭૮

રહો સજના- એ ક ર જ ના

૩૩ ૩૪૮ ૩ ૩ ૨ ૨ ૧

વા—રી—મો—હે—ના—સ—જ—ના

૧ ૨ ૨ ૩ ૩ ૪ ૭ ૮

ની—ત—ર—સ—લે—પો—ના—લાગોરે જાની.

૭ ૭ ૬ ૩ ૨ ૨ ૧

નં૦ ૨૯ POOR NELLY GREY.-પુઅર નેલી ગ્રે.

There's a low green valley on the old kentucky shore
ધેરઆ લો ગ્રીન વેલી, ઓન ધી ઓલ્ડ કંટકી શોર
૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩૩૨ ૨

Where I've wiled many, happy hours away
વેર ઇવ વીલ્ડ મેની હેપી અવર્સ અવે
૨ ૩ ૩ ૩ ૪ ૩ ૩ ૨ ૨ ૧

A sitting and a singing, by the old cottage door
આ સીટીંગ એંડ આ સીંગીંગ બાઇ ધી ઓલ્ડ કોટેજ ડોર
૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૨ ૨

Where lived my, dorling Nelly Grey-There's.
વેર લીવ્ડ માઇ ડારલીંગ નેલી ગ્રે.
૩ ૩ ૪ ૩ ૩ ૨ ૨ ૧

CHORUS:—ઝુલ. (જરાક ઉતાવળથી વગાડવુ.)

Oh my poor Nelly Grey, they have taken you away
ઓ માઇ પુઅર નેલી ગ્રે ધે હેવ ટેકન યુ અવે
૩ ૩ ૮ ૮ ૮ ૭ ૭ ૭ ૭ ૬ ૭ ૭ ૭ ૬

And I'll never see, my dorling any more
એંડ ઇલ નેવર સી માઇ ડારલીંગ એની મોર
૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૨ ૨ ૩ ૨ ૨ ૧

* આ નીશાનીથી ચાવીનો અવાજ જાંચો કરવો. નીચે હોય તો વાજાને દાબતાં વગાડવી. અને ઉપર હોય તો વાજાને ખેંચતાં વગાડવી.

I am sitting by the river, and am weeping all the day
આઇ એમ સીટીંગ બાઈ ધી રીવર એન્ડ એમ વીપીંગ ઓલ ધી ડે

૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨

For you 've gone from the, old kentucky shore.
ફોર યુવ ગોન ફ્રોમ ધી ઓલ્ડ કનટકી શોર

૨ ૩ ૩ ૩ ૪ ૩ ૩૨૨ ૧

નં૦ ૩૦ ઠુમરી-પીલુ.

કીયું રે ખડા હિંદુસ્તાની, તોરી નઝરે દીવાની

૨ ૩ ૩ ૪ ૪ ૩ ૪ ૮ ૭ ૭ ૬ ૭ ૭ ૬ ૨

આરબી ગં- આ ને પારબી જ- મના

૭ ૮ ૮ ૯ ૯ ૯ ૮ ૮ ૯ ૮ ૭૭

બીચમેં ખડા મુલતાની, તોરી નઝરે દીવાની-કીયું રે.

૮ ૮ ૭ ૮ ૭ ૬ ૭ ૮ ૭ ૭ ૬ ૭ ૭ ૬ ૨

નં૦ ૩૧ પદ-ગીતી.—કર કર-તર્જ.

ધીર યાર ધર, ધર કર સુ- બર

૧ ૧ ૨ ૨ ૩ ૨ ૧ ૨ ૧ ૧ ૧ ૧

પર- વર પર, કર તુ ન- ઝર—ધીર કર સુ- બર.

૧ ૨ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૨ ૧ ૨ ૧ ૧ ૧ ૧

નં૦ ૩૨ AMERICAN DANCE.—અમેરીકાની નાચ.

(ધીરેથી બલકારીને વગાડવું.)

De time is nebber dreary, if de darkey nebber groans
ડી ટૈમ ઇઝ નેબર ડ્રેરી ઈફ ડી ડાર્કી નેબર ગ્રોન્સ

૨ ૨ ૧ ૪૪ ૧૨ ૨ ૨ ૨૨ ૧૪ ૪

De ladies nebber weary, wid de rattle of de bones
ડી લેડીઝ નેબર વીરી વીડ ડી રાટલ ઓફ ડી બોન્સ

૪ ૪૪ ૧૧ ૨૩ ૨ ૨ ૨૧ ૧ ૪ ૪

Den come again Susanah, by de gaslight of de moon
ડેન કમ અગેન સુસાના બાઈ ડી ગાસલાઈટ ઓફ ડી મુન

૨ ૨ ૧ ૪ ૪૧૨ ૨ ૨ ૨૨ ૧ ૪ ૪

Well tum de old piano, when de banjo's out obtune
વેલ ટમ ડી ઓલ્ડ પીઆનો વેન ડી બેન્જોઝ આઉટ ઓબટ્યુન

૪ ૪ ૪ ૧ ૧૨૩ ૨ ૨ ૨૧ ૧ ૪ ૪

ઉપલી અમેરીકાની તર્જ બેઉ હાથની ચાવીઓ સાથે વગાડવાની નથી, જેટલી ચાવીઓ ગુજરાતી આંકડાઓથી જણાવેલી છે તે જમણા હાથની ચાવીઓ છે (તેની સાથે ડાબા હાથની ચાવીઓ વગાડવી નહીં.) અને જે ચાવીઓ અંગ્રેજી આંકડાઓથી બતાવેલી છે તે ડાબા હાથની છે (અને તેની સાથે પણ જમણા હાથની ચાવી વગાડવી નહીં) એ પ્રમાણે સીંગલ અવાજે વગાડવો. એ અમેરીકન ગાયનની ભાષા અંગ્રેજી છે, અને અમેરીકનો અંગ્રેજી ભાષાના ઉચ્ચારમાં ઘણી હલકા સરીખી અને રમુજી ભુલો કરે છે. જેથી એ રમુજી ફેન્સ તેઓની બોલવાની રમુજી ઢબથીજ લખ્યા છે. જેમકે the ના બદલે de, never ના બદલે nebber લખ્યા છે.

CHORUS:—ક્રુસ. (જરાક જલદીથી જોશમાં વગાડવું.)

Ring Ring de banjo, I like dat good old song
રીંગ રીંગ ડી બાંજો આઇ લાઇક ડેટ ગુડ ઓલ્ડ સાંગ

૨ ૨ ૨ ૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૧ ૪ ૪

Come again my true lub, Oh why you been so long
કમ અગેન માઇ ટ્રુ લબ ઓ વાઇ યુ બીન સો લાંગ

૪ ૪ ૧ ૧ ૨ ૩ ૨ ૨ ૧ ૧ ૪ ૪

નં૦ ૩૩ ઠુમરી-બેહાસ. (પાંચ સૂરનો.†)

તુમસે મનવા લાગ રહ્યો તુમ જાગો મોહન પ્યારે

૨૨૧ ૩ ૩ ૪ ૪ ૪ ૪ ૪ ૩ ૪ ૮ ૮ ૯ ૮૭૬

તુમસે મનવા લાગ રહ્યો તુમ જાગો મોહન પ્યારે—તુમસે.

૮૮૮ ૭ ૬ ૨ ૨ ૧ ૨ ૨ ૪ ૩ ૨ ૨ ૨ ૨૨૧

બારબલી ઉ- ઠો મતવાલે ફગવા બોલે કાં (આ) રે

૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૭ ૮૮૮૮ ૭૬૭ ૮ ૯ ૮ ૭ ૬

ગ્વાલબાલ સબ આંગણ ઠારે તુમકોહી પુ- કા (આ) રે-તુમસે.

૮ ૮ ૮ ૭ ૬ ૨ ૨ ૧ ૨ ૨ ૪૩૨૨ ૨ ૨ ૨ ૧

---

† ઉપલા ગાયનમાં ૩ ૭ એ ચાવીઓ આવેજ નહીં.

નં૦ ૩૪ દાદરો-ખમ્માચ.

મોરા ગુઈયાં લચક લચક ચલત મોહન આવે મન ભા- (આ)વે

૭ ૭ ૭ ૭ ૬૭૬૭૮૭ ૭૬૭૬૬૬ ૭૩૨ ૨૨ ૩ ૨ ૧

અધર અધર મધુર મધુર મુખસે બીન બ- નાં:-

૧૧૧૨૨૩ ૬૭૭૮૮૮ ૮ ૮ ૭ ૮ ૮ ૮ ૮ ૭

કોમ લચક લચક ચલત મોહન આવે મન ભા- (આ)વે.

૭ ૭ ૬૭૬ ૭૮૭ ૭૬૭ ૬૬૬ ૭૩૨ ૨૨ ૩ ૨ ૧

નં૦ ૩૫ અંગ્રેજી-બીલાવલ.— ચલતે ચલતે-તર્જ.

જૈસા કરના વૈસા ભરના શક હો ગરનો કર કર દેખ.

૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૨ ૨ ૨ ૪ ૪ ૩ ૩

દોઝખભી હમે જન્નતભી હમે માહાબારભી હમે મર કર દેખ-જૈસા.

૮ ૮ ૮ ૭ ૭ ૭ ૬ ૬ ૬ ૬ ૭ ૭ ૮ ૮ ૮

જીનુને જો કીયા વો પહેલાંમેં લીયા

૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૪ ૪ ૩ ૩ ૨

હો ઐન મે- ચુમા બેહેશતમેં ઘર કર દેખ-જૈસા.

૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૪ ૩ ૪ ૩ ૪ ૭ ૮

સમાપ્ત.

આ પુસ્તક નીચેને ઠેકાણેથી મળશે

મુંબઈ.

કોટમાં.—જેહાંગીર બેજનજી કરાણી તથા બીજા બુકસેલરો—[illegible], ઠા. દામોદર [illegible] બુકસેલર પાસેથી. [illegible]—શી. [illegible] અને [illegible] બુકસેલર પાસેથી. [illegible] ગયા. [illegible] બુકસેલર પાસેથી. [illegible] પાસેથી. [illegible]!! [illegible]

[illegible], [illegible], ભાવનગર, [illegible] બુકસેલર તથા [illegible] [illegible].

[illegible] હિંદુસ્તાનીઓને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] એમ. એચ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આવશે. [illegible] આવશે [illegible]

[illegible] [illegible] આપી છે. [illegible] તપાસી [illegible] [illegible] ગયેલા છે.

[illegible] ભાગ ૧ લો (આવૃત્તિ ૧ લી [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] જાહેર પાડવામાં આવશે.

ગુજરાતી [illegible] અને હિંદુસ્તાની [illegible] [illegible] હિંદુસ્તાની ભાષા અને અક્ષરોથી [illegible]

[illegible] ભાગ ૩ જો તૈયાર થયો છે તે [illegible] આપવામાં આવશે.